

könyv
könyvtár
könyvtáros

2003
december

Fénykép-másolat fametszetről
(Klősz György: Próba-nyomatok)

*Minden kedves olvasónknak, előfizetőknek,
kollégáknak kellemes karácsonyi ünnepeket
és boldog új évet kíván*

A Szerkesztőség

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

12. évfolyam 12. szám

2003. december

Tartalom

Könyvtárpolitika

- Dávid Boglárka:** Az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer megújult lelőhely-adatbázisáról 3

Műhelykérdések

- Fejős László–Payer Barbara:** Honlapnézőben: megyei könyvtáraink az interneten (3) 9
- Burmeister Erzsébet–Kiss Andrea:** MATARKA – magyar folyóiratok tartalomjegyzékeinek kereshető adatbázisa 36

Perszonália

- Pogány György:** „A bibliográfiának nagy jövője van” – Beszélgetés Szabó Sándorral 44
- Ekler Péter:** Ad multos annos! Congratulationes – Születésnap ünnepség és jubileumi kötet Borsa Gedeon tiszteletére 52

História

- Fogarassy Miklós:** Ködképek egy könyvtáros múltjából (3) 55

Könyv

- A város könyvtárnoka 58
- Új könyves folyóirat: Papírlap 60

From the contents

- Boglárka Dávid*: About the new locations database of the National Document Supply System (3);
László Fejős–Barbara Payer: The webpages of county libraries. 3. (9);
Erzsébet Burmeister–Andrea Kiss: MATARKA – a searchable database of the contents lists of Hungarian journals (36)

Cikkeink szerzői

Burmeister Erzsébet, a Miskolci Egyetem Könyvtára osztályvezetője; *Dávid Boglárka*, a Debreceni Egyetemi és Nemzeti Könyvtár munkatársa; *Ekler Péter*, az OSZK tudományos titkára; *Fejős László*, a Könyvtári Intézet munkatársa; *Fogarassy Miklós*, könyvtáros, esszéíró, kritikus; *Kiss Andrea*, a Miskolci Egyetem Könyvtára munkatársa; *Payer Barbara*, a Könyvtári Intézet munkatársa; *Pogány György*, az ELTE oktatója

Szerkesztőbizottság:

Biczák Péter (elnök)

**Borostyániné Rákóczi Mária, Kenyéri Kornélia,
Poprády Géza**

Szerkesztik:

Győri Erzsébet, Sz. Nagy Lajos, Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 224-3791; E-mail: 3k@oszk.hu; Internet: www.ki.oszk.hu/3k

Közreadja: az Informatikai és Könyvtári Szövetség, a Könyvtári Intézet, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Felelős kiadó: **Dippold Péter**, a Könyvtári Intézet igazgatója

Technikai szerkesztő: **Korpás István**

Nyomta az AKAPRINT Nyomdaipari Kft., Budapest

Felelős vezető: **Freier László**

Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenését támogatta a
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Nemzeti Kulturális Alapprogram

Terjeszti a Könyvtári Intézet
Előfizetési díj 1 évre 3600 forint. Egy szám ára 300 forint
HU-ISSN 1216-6804

Az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer megújult lelőhely-adatbázisáról

Az 1997. évi CXL. törvényben előírt kötelezettségeknek megfelelően 1998-ban létrejött a NKÖM, a KELLÓ, az Open Society Institute, a Vocal Egyesület és a Debreceni Egyetemi és Nemzeti Könyvtár közreműködésével a könyvtárközi kölcsönzési kérések továbbítására is alkalmas lelőhely-adatbázis. Eddigi pályafutása sikeresnek mondható, mivel ma már közel háromszáz regisztrált könyvtári felhasználója van. A közvetített kérések száma évről évre öröndetesen nő: 2001-ben februártól decemberig 9919, 2002-ben egész évben 21 139 volt, 2003-ban pedig – szeptember végéig – már 22 389 kérés szerepel az adatbázis statisztikájában.

Az eddig megszokott ODR lelőhely-adatbázis új tartalommal és új formában érhető el 2003. október 1-jétől a régi-új címen: <http://odr.lib.unideb.hu> (a korábbi <http://odr.lib.klte.hu> cím is ide vezet). Az ismert alapszolgáltatások (a különböző módon eljuttatott bibliográfiai rekordokkal gyarapodó lelőhely-adatbázis, a különféle keresési opciókkal megtalált dokumentum státuszinformáció alapján megfelelően irányított kérése, a kérés továbbítása e-mailen) lényegükben változatlanok maradtak. Ám sok új lehetőséggel is találkozhatnak az oldalra látogatók, és ezek a korábbinál jelentősen „felhasználóbarátabb” felületen vehetők igénybe.

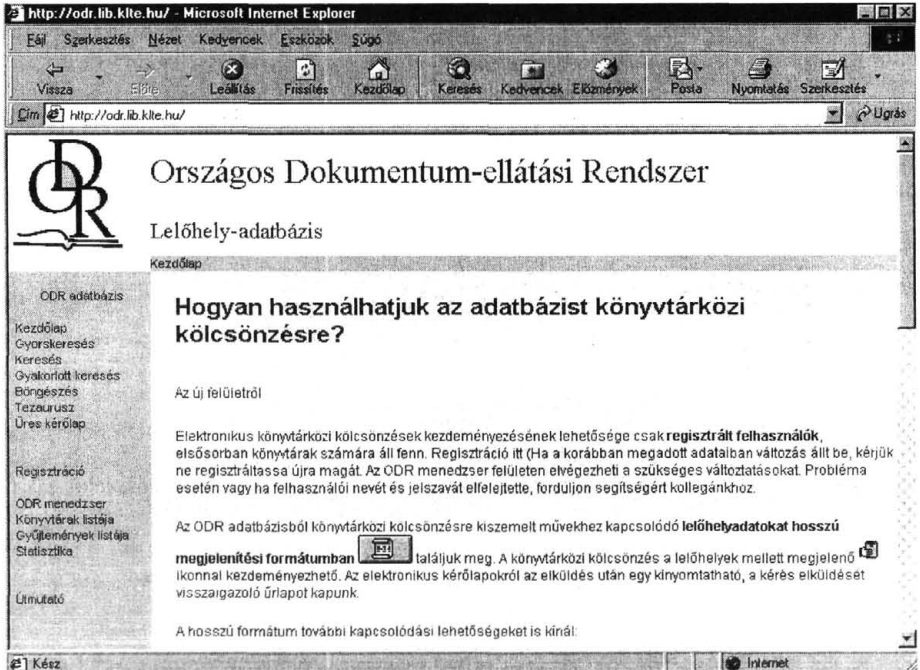
A könyvtárak teljes önállóságot kapnak adataik karbantartásában, és bővült a kérés módok választéka is: az adatbázisban nem található dokumentumokra is lehet kérést feladni, mely az adatbázis könyvtáradatait felhasználva kerül közvetítésre a kérő és fogadó könyvtár ODR-en belüli nyilvántartása számára is követhető módon. A könyvtárak maguk tölthetik be lelőhelyeiket is az adatbázisba.

Az új honlap lépésről lépésre: kereséstől a kérés feladásáig

A megújult honlap keretében található a legfontosabb szolgáltatások elérési pontjait.

A korábban megszokott összetett, gyakorlott keresés (CCL, parancsnyelvi keresés), böngészés, valamint a tezaurusban való keresés mellett gyorskeresés is végezhető. Ezekhez részletes *Súgó* is készült. A korábbiaknál egyszerre több találat jeleníthető meg a jobban áttekinthető, egysoros kijelzési módban. Ezek közül a megfelelőket kiválasztva a *Hosszú* kijelzésben azonosíthatjuk a tulajdonos könyvtárakat/gyűjteményeket. Itt láthatók a dokumentumok részletes adatai is, melyek közül a szerzői neveknél és tárgyszavaknál ugrópontok segítségével további navigálás lehetséges. Ez a módszer a keresett dokumentum, illetve téma esetén más, nem várt találatokhoz is elvezethet. A megtalált tételek cédulaformá-

tumban és USMARC formátumban is megjeleníthetők , valamint többféle formátumban letölthetők a ikonra kattintva.

http://odr.lib.klte.hu/ - Microsoft Internet Explorer

Fájl Szerkesztés Nézet Kedvencek Eszközök Súgó

Viszsa Előre Leállítás Frissítés Kezdőlap Keresés Kedvencek Előzmények Posta Nyomtatás Szerkesztés

http://odr.lib.klte.hu/ Ugrás

OR

Országos Dokumentum-ellátási Rendszer

Lelőhely-adatbázis

Kezdőlap

ODR adatbázis

- Kezdőlap
- Gyorskeresés
- Keresés
- Gyakorított keresés
- Böngészés
- Teljeskörű
- Úres kérdőlap

Regisztráció

- ODR menedzser
- Könyvtárak listája
- Cyűjtemények listája
- Statistika

Látmutató

Hogyan használhatjuk az adatbázist könyvtárközi kölcsönzésre?

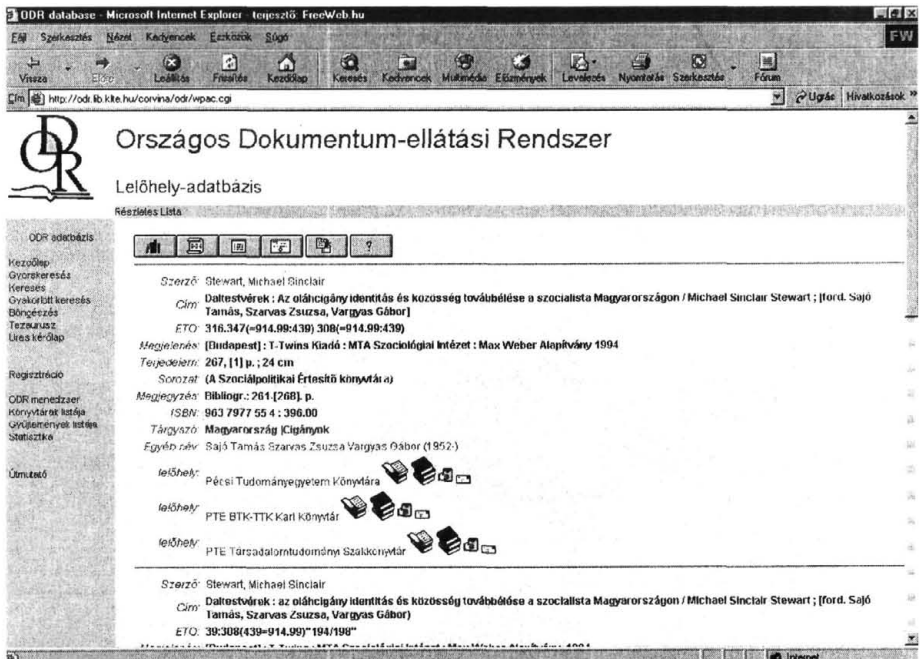
Az új felületről

Elektronikus könyvtárközi kölcsönzések kezdeményezésének lehetősége csak **regisztrált felhasználók**, elsősorban könyvtárak számára áll fenn. Regisztráció itt (Ha a korábban megadott adataiban változás állt be, kérjük ne regisztráltassa újra magát. Az ODR menedzser felületen elvégezheti a szükséges változtatásokat. Probléma esetén vagy ha felhasználói nevét és jelszavát elfelejtette, forduljon segítségért kollégáinkhoz.

Az ODR adatbázisból könyvtárközi kölcsönzésre kiszemelt művekhez kapcsolódó **lelőhelyadatokat hosszú megjelenítési formátumban** találjuk meg. A könyvtárközi kölcsönzés a lelőhelyek mellett megjelenő ikonnal kezdeményezhető. Az elektronikus kérdőlapokról az elküldés után egy kinyomtatható, a kérés elküldését visszaigazoló űrlapot kapunk.

A hosszú formátum további kapcsolódási lehetőségeket is kínál.

Kézz Internet

ODR database - Microsoft Internet Explorer - tojesztő: FreeWeb.hu

Fájl Szerkesztés Nézet Kedvencek Eszközök Súgó

Viszsa Előre Leállítás Frissítés Kezdőlap Keresés Kedvencek Működés Előzmények Levételezés Nyomtatás Szerkesztés Fórum

http://odr.lib.klte.hu/corvina/odr/wpac.cgi Ugrás Hivatkozások

OR

Országos Dokumentum-ellátási Rendszer

Lelőhely-adatbázis

Részletes lista

ODR adatbázis

- Kezdőlap
- Gyorskeresés
- Keresés
- Gyakorított keresés
- Böngészés
- Teljeskörű
- Úres kérdőlap

Regisztráció

- ODR menedzser
- Könyvtárak listája
- Cyűjtemények listája
- Statistika

Látmutató

Szerző: Stewart, Michael Sinclair

Cím: **Daltesvbörök : Az nátláclány identitás és közösség továbbbővítése a szocialista Magyarországon / Michael Sinclair Stewart ; [ford. Sajó Tamás, Szarvas Zsuzsa, Vargyas Gábor]**

ETO: 316.347(=914.98:439) 308(=914.98:439)

Megjelentés: [Budapest]: T-Twins Kiadó: MTA Szociológiai Intézet : Max Weber Alapítvány 1994

További információk: 267, [1] s. : 24 cm

Sorozat: (A Szociológiai Értesítő könyvtára)

Megjegyzés: Bibliogr.: 261 (268) p.

ISBN: 963 7977 55 4 : 396.00

Tárgyszó: **Magyarország Képviselet**

Egyéb név: Sajó Tamás Szarvas Zsuzsa Vargyas Gábor (1952-)

lelőhely: Pécsi Tudományegyetem Könyvtára

lelőhely: PTE BTK-TTK Karl Könyvtár

lelőhely: PTE Társadalomtudomány Szakkönyvtár

Szerző: Stewart, Michael Sinclair

Cím: **Daltesvbörök : az nátláclány identitás és közösség továbbbővítése a szocialista Magyarországon / Michael Sinclair Stewart ; [ford. Sajó Tamás, Szarvas Zsuzsa, Vargyas Gábor]**

ETO: 39:308(439-914.99) 194/198"

Internet

Könyvtárközi kérések indítása egy adott dokumentumra vagy annak egy részére a megszokott ikon kiválasztásával lehetséges. Az itt látható kéréslap is megváltozott: az eddigiekkel szemben a felhasználó egyszerűbben és könnyebben átlátható struktúrában egészítheti ki kérését az olvasó igényeinek megfelelően. Újdonságként megadhatja a teljesítés határidejét, az olvasó által vállalt maximális költséget, és további megjegyzésekkel is pontosíthatja a kérést. A szükséges azonosítók (felhasználói név, jelszó) megadása után feladott kérésről a korábbi gyakorlatnak megfelelően kinyomtatható visszajelzést kap a kérő. Ezen fel van tüntetve a kérést fogadó e-mail cím, illetve jelen pillanatban a Debreceni Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Nemzeti és Általános Gyűjtemények Könyvtárához és Társadalomtudományi Könyvtárához küldött kérések esetén a fogadó helyi nyilvántartás, melybe a kérések automatikusan átemelődnek. Az új ODR bevezetésével egy időben indul a két könyvtár helyi könyvtárközi kölcsönzési nyilvántartása, melyből az átemelt kérések státuszáról folyamatosan tájékozódhat a kérő, illetve a közeljövőben kéréseit is közvetlenül lekérdezheti.

A kérés feladása előtt mindenképpen érdemes ellenőrizni a megkérendő dokumentum státuszát. Erre a korábbinál több lehetőség áll rendelkezésre.

A tulajdonos könyvtár/gyűjtemény nevére kattintva (ha a név mögött ugrópont található, melyet az alapszövegtől elütő élénkebb szín jelez) az előző felületen megszokottól eltérően a könyvtár/gyűjtemény honlapjára juthatunk.

A rekordszintű kapcsolathoz, azaz a tulajdonos könyvtárak/gyűjtemények helyi katalógusában való tájékozódáshoz és a megkérendő dokumentum pillanatnyi el-

érhetőségének ellenőrzéséhez a ikont kell kiválasztani. A helyi katalógusban is lehetőség van további keresésre, sőt az ODR lelőhely-adatbázisban még nem megtalálható dokumentumokra is feladható kérés az *Üres úrlap* segítségével, mely a keretben található. Ezeket a kéréseket az ODR regisztrálja, a statisztikában is szerepelnek, és a könyvtárak is vissza tudják keresni a többi, ODR-en keresztül továbbított kérésükkel megegyezően saját könyvtáruk menedzserfelületén.

Azon könyvtárak állományának közvetlen keresésére és a dokumentumaik kölcsönzési állapotának ellenőrzésére, melyek katalógusával nem hozható létre közvetlen rekordszintű kapcsolat, szintén új elérési mód nyílik. A fentiekben is-

mertetett elérési könyvtári honlap mellett a ikonnal közvetlenül az adott könyvtár/gyűjtemény katalógusához juthatunk. Az itt talált rekordokra szintén indítható könyvtárközi kérés a már említett *Üres kéréslapon*. Fontos megjegyezni, hogy ha a dokumentum az ODR lelőhely-adatbázisban is megtalálható, inkább arról a felületről érdemes megkérni, hiszen akkor a már ismertetett előnyök mellett a megkérendő dokumentum adatainak begépeléstől is megkímélhetjük magunkat.

A korábbi felületről ismerős ikon az új adatbázisban a szolgáltató könyvtár/gyűjtemény kölcsönzési politikáján és a címén túlmenően a könyvtárnyilvántartásban szereplő teljes rekordját megmutatja. Ezen adatokat a könyvtárak maguk tarthatják karban, és a megfelelő adatok bejegyzésével meghatározhatják a könyvtárnak és gyűjteményének adatbázisban megjelenített elérhetőségét.

Regisztráció

Az ODR lelőhely-adatbázisban csak könyvtárak regisztrált felhasználói adhatnak fel kéréseket. A rendszerben minden korábban regisztrált felhasználó régi felhasználói neve és jelszava megmaradt, azzal továbbra is dolgozhatnak. Ha mégis gond van a bejelentkezéssel, kérjük, jelezze a következő címen: *b david@lib.unideb.hu*.

A korábban nem regisztrált könyvtárak a honlapon leírtak szerint járjanak el, olvassák el a regisztráció előtt az *Útmutatót* (<http://odr.lib.klte.hu/register>). Nem minden esetben kell ugyanis teljesen új felhasználóként bejelentkezniük, hiszen a nyilvános *Könyvtárak listája* (http://odr.lib.klte.hu/library_list) tartalmazza a korábban helyi (D1) belső használatban lévő könyvtárlista adatait is sok regisztrálatlan könyvtár adatával.

A keretben található menüpontok közül a regisztráció nélkül is végezhető keresések mellett megtekinthető a nyilvános *Könyvtárak listája* és *Gyűjtemények listája*, mely tartalmazza az összes könyvtár/szolgáltató gyűjtemény legfontosabb nyilvános adatát a könyvtárközi kölcsönzés elérhetőségével, így afféle könyvtárközi kölcsönzési adatbankként is használható.

Az ODR menedzser

A korábbi rendszerben külön fájl tárolta a kérésre jogosult regisztrált könyvtárak adatait, és külön fájlban szerepeltek a szolgáltató könyvtárak/gyűjtemények

ODR database - Microsoft Internet Explorer - tejesítő: FreeWeb.hu

http://odr.lib.klte.hu/manager

Országos Dokumentum-ellátási Rendszer

Lelőhely-adatbázis

Menedzser

Súgó

Könyvtár

Gyűjtemény(ek)

Új gyűjtemény

Felhasználók

Új felhasználó

Kérések

Kilépés

Könyvtárak

Debreceeni Egyetem Egylemi és Nemzeti Könyvtár **Részletek**

ODR kőr éstrvábbló remiszor v2.0 ©2001-2003 Debreceeni Egyetem Egylemi és Nemzeti Könyvtár

A szolgáltatóc magvaóitáscában részt vett

Könyvtárellátó Közhasznú Társaság
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Open Society Institute
Vizuel Egyesület

adatai lelőhelykódjaik feloldásával. A bejelentkezett felhasználók nagy száma és a megnövekedett forgalom mutatta igény vezettet az új nyilvántartási mód bevezetéséhez.

A könyvtárnyilvántartás a keretben lévő ODR menedzser funkció kiválasztása után szerkeszthető.

Az ODR menedzserbe a kérések feladásakor is használt felhasználói név és jelszó megadásával lehet belépni, mégpedig a jogosultságnak megfelelően a teljes könyvtár vagy csak egy/több adott gyűjtemény szintjére.

Az új adatbázisban egyetlen rekordja van minden könyvtárnak, mely biztosítja a lelőhelykódok feloldását, és a könyvtár adatait is tartalmazza. Egy könyvtár rekordjához több gyűjteményrekord kapcsolódhat (alárendelt kapcsolattal), melyek a szolgáltató gyűjtemények kódjainak feloldását végzik, valamint lehetővé teszik számukra a helyi igényeknek és munkamegosztásnak megfelelően az önálló könyvtárközi kölcsönzést (kérést és szolgáltatást egyaránt). A teljes rekordot a könyvtár maga tartja karban, így meghatározva a megfelelő adatok bejegyzésével a könyvtár/gyűjtemények adatbázisban megjelenített elérhetőségét. Ez egytt jár azzal, hogy az adatok pontosságáért is a könyvtár a felelős.

Bejelentkezéskor a regisztrált felhasználó könyvtári adminisztrátori jogosultságot kap, mellyel karbantarthatja könyvtára és a hozzá tartozó gyűjtemények adatait, kéréseket indíthat, ISBN-t tölthet fel, valamint újabb felhasználókat vehet fel, akiket későbbi tevékenységüknek megfelelő jogosultsággal lát el. A néhány esetben igen bonyolult könyvtár-gyűjtemény viszony megkívánta annak megoldását is, hogy egy gyűjteményi felhasználóhoz több, külön szolgáltató gyűjtemény is tartozhasson.

A *Gyűjtemény/ek* gombbal a gyűjtemények, a *Könyvtár* gombbal a könyvtár, míg a *Felhasználók* gombbal a felhasználók adatait lehet megtekinteni és szerkeszteni.

Új felhasználót az *Új felhasználó* gomb kiválasztásával, új gyűjteményeket pedig az *Új gyűjtemény* gombbal lehet felvenni.

A közeljövőben bevezetendő szolgáltatásként a *Kérések* menüpont kiválasztásával a könyvtár lekérdezheti megadott időszakon belül az ODR-en keresztül általa feladott, illetve szolgáltató könyvtárak/gyűjtemények esetén a hozzá érkezett kéréseket.

ISBN alapú feltöltés

Az ODR-honlapon korábban is lehetséges volt a nem közös katalogizálás útján gyarapító könyvtárak számára az adatbázisban már szereplő rekordokhoz saját lelőhelyeik ISBN alapú hozzátöltése. Az eljárás az új adatbázisban lényegesen egyszerűbbé és könnyebbé vált, hiszen a feltöltés ezután nem igényel előzetes egyeztetést. A könyvtárak/gyűjtemények megfelelő jogosultságú felhasználói a honlapon a menedzser-felületre belépve pontosan meghatározott formátumban, a nekik megfelelő ütemben tölthetik fel a dokumentum ISBN-jét, lelőhelykódját és esetleges egyéb, a honlapon meghatározott adatokat tartalmazó fájljaikat az *ISBN feltöltés* gomb kiválasztása után. Az esetleges hibás feltöltésekről visszajelzést kapnak, valamint a rendszer kiszűri az előforduló dupla feltöltéseket is. A betöltés

ODR database - Microsoft Internet Explorer - Internet Explorer - FreeWeb.hu

Elő Szélesítés Nézet Kedvencek Eszközök Gólok

Vissza Előre Load/Állás Frissítés Kezdőlap Keresés Kényesítések Multimedias Előzmények Levelezés Nyomtatás Szerkesztés Fórum

Cím: http://odk.lib.klte.hu/manager

 Országos Dokumentum-ellátási Rendszer

Lelőhely-adatbázis

Menüszere

Súgó

Gyűjtemény(ek)

Felhasználók

Új felhasználó

Kérések

ISBN feltöltés

Feltöltött ISBNek

Kilépés

ISBN adatok feltöltése

Kérem adja meg a fájlt:

Kérem, hogy a fájl tartalmát a következő legyen:

- A mezőket tabulátor jel választja el
- Egy dokumentum adatai egy sort alkossanak
- A mezők sorrendje a következő:
 1. ISBN jelzés - Csak a szám!
 2. Kiadás éve
 3. Összetétel kódja
 4. Cím - Maximum az elkő 200 karakter
- Példa: 9826452020 1988 D1 Pelt

A cím és a kiadás év az ISBN jelzet ellenőrzésére szolgál a rekordokban vagy a listán tévesen szereplő ISBN-ektől az adódó téves lelelőhelybejegyzések kiküszöbölését segít. A rendszer cím- és kiadási dátum hiányában is fogadja az ISBN listát, de a feltöltő környezetben ebben az esetben lemond az ellenőrzési lehetőségről.

ODR kérésstávábbító rendszer v2.0 © 2001-2003 Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár

Kész Internet

eredménye és a beküldött tételek aktuális állapota is lekérdezhető a *Feltöltött ISBN*-ek menüpont mögött. Javasolt a rendszeres, kisebb adagokban történő feltöltés a rendszer felesleges igénybevételének elkerülése érdekében. Kérjük, figyelmesen olvassa el a honlapon található részletes leírást.

A *Statisztika* gombra kattintva az aktuális és korábbi ODR statisztikák érhetőek el.

A *Kilépés* gombra kattintva lehetséges a kijelentkezés. Kérjük, hogy biztonsági okokból mindig jelentkezzen ki az adatbázis elhagyásakor.

A rendszer használatával, illetve a rekordok karbantartásával kapcsolatos kérdéseit, problémáit, jelezze az alábbi címen: *odrrerrors@lib.unideb.hu*. Szívesen fogadjuk a rendszer fejlesztésére vonatkozó javaslataikat, véleményüket is.

Dávid Boglárka